משנה · אחרונים · תוספות רבי עקיבא איגר · סדר זרעים

תוספות רבי עקיבא איגר על משנה מעשרות

רבי עקיבא איגר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

תוספות רבי עקיבא איגר על משנה מעשרות

רבי עקיבא איגר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספות-רבי-עקיבא-איגר-על-משנה-מעשרות/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה 38-202611151759v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה ב 4
משנה ז 4
משנה ח 4
פרק ב 4
משנה א 4
פרק ג 5
משנה ח 5
משנה י 5
פרק ד 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ה 6
פרק ה 6
משנה ג 6
משנה ו 6
משנה ח 6

פרק א

משנה ב

[אות א] **מאימתי הפירות חייבות במעשרות**. היינו דמקרי אוכל ומחויבין במעשרות לכשיגמרו מלאכתן אבל לענין שנת המעשר אזלינן בתר חנטה כדאיתא במס' ר"ה (דף ט"ו ע"ב) ומזה תמוה לי על הרמב"ם שם דבפ"ב (ה"ה) מהלכות מעשר כתב איזה היא עונת המעשרות משיגיעו וכו' כיצד התאנים וכו' ובפ"א מהלכות מעשר שני כתב בא' בתשרי הוא ר"ה למעשר תבואה וכו' ובט"ו בשבט הוא ר"ה למעשר אילנות כיצד וכו' וכן פירות האילן שבאו לעונת המעשרות קודם ט"ו בשבט וכו' דמשמע דעונת מעשרות דפרקין היינו ג"כ לענין שנת המעשר וכ"כ רש"י ז"ל ר"ה (דף י"ב ע"ב) ד"ה משתצמח ובד"ה והזיתים. והא לענין שנת המעשר אזלי' בתר חנטה ואיך תולה הרמב"ם שנת המעשר בעונת המעשרות הן אם הכוונה לענין גמר המלאכה הן לענין עונת המעשרות דפרקין הא תליא רק בחנטה. והרמב"ם לא הביא דין זה דאזלינן בתר חנטה רק בדרך שלילות בשם בהלכה ג' והחרובים אעפ"י שחנטו דמשמע דבשאר אילנות אזלינן בתר חנטה וה' יאיר עיני:

משנה ז

[אות ב] **רי"א**. הכי פליגי ג"כ בפ"ג(מ"ה) דשבת:

משנה ח

[אות ג] **בר"ב ד"ה לא הוכשר. ובמשקה העומד לצחצח**. וכ"כ הר"ש וקשה לי דהרי זה רק לאוקימתא דשבת (דף קמ"ה ע"א) גבי חולב לקדירה שיש בה אוכל דמשקה הבא לאוכל לאו כאוכל דמי אבל למאי דקי"ל כר"ח חולב אדם עז לקדירה דמשקה הבא לאוכל כאוכל דמי כמ"ש הרי"ף והרמב"ם (פ"ח דשבת) ע"כ טעמא דת"ק דהכא דלא הוכשר משום דכאוכל דמי ואפשר דר"ש והרע"ב ס"ל כתוס' שם בשם ר"ח דקי"ל דאין הולכין לקדירה דכמשקה דמי. אחר כך ראיתי בהרשב"א בחי' לשבת דגי' הגאונים דכ"ע כאוכל דמי ע"ש:

פרק ב

משנה א

[אות ד] **אוכלין ופטורין**. היינו עראי:

[אות ה] **שם בהרע"ב ד"ה מתקנים ודאי כו' ואסור. דמסתמא וכו'**. דהוי כאילו אמר לו שכבר נתחייב במעשר אלא שהוא עישר ואנו מאמינים אותו במה שאמר שכבר נתחייב

במעשר לפיכך לא יאכלו מהם עראי שאין אנו מאמינים אותו במה שאומר שעישר הכ"מ. (פ"ה דמעשר):

פרק ג

משנה ח

[אות ו] **ואם צירף חייב**. בפ"ז דב"מ (דף פ"ח ע"א) כתבו התוס' דהכא מיירי דאין הבעה"ב רוצה ללקוט יותר מש"ה הוי כנגמר מלאכתו אבל אם רצה ללקוט יותר אינו חייב. ומ"מ בשכר פועל לכך ללקוט הרבה וקצץ לו מזונו' היכא דאינו אוכל מדינא חייב בצירוף ב' דלוקח דעתו אתאנה והוי כנגמר מלאכתו:

משנה י

[אות ז] **בתוי"ט סד"ה ובירושלים. קודם שיכנס לנוף**. ומ"מ קשה לי דמהיכן הכרי' רש"י כן דלמא מה דאמרי' בלא פדייה היינו כפשוטו דלא מצי לאכול בפנים בעיקרו בלי שפודה תחלה שם בעיקרו. דנהי דלא מצי לפדות שם להוציאו אבל מ"מ י"ל דיכול לפדות לאכלו שם. דבממנ"פ אם תתפוס החומרא לדונו כבחוץ מהני הפדיה ואם תתפוס החומרא לדונו כבפנים ולא מהני הפדיה ממילא מותר לאכלו כיון דהוי כבפנים. ולא אזלינן בתר תרי חומרי דסתרי אהדדי לאסור לאכלו דהוי כמבחוץ והפדיה לא מהני דהוי כבפנים וצ"ע:

פרק ד

משנה א

[אות ח] **בתי"ט ד"ה השולק. וצל"ע**. ועי' בתי"ט (פ"ו מ"ט) דנזיר:

משנה ב

[אות ט] **במשנה תינוקות שטמנו**. לר' יוחנן דאמר שבת טובלת בכל ענין אפילו לא יחדו (הובא בתוי"ט לעיל פ"ב מ"ג) הא דנקט הכא שטמנו תאנים לשבת לרבותא דאפ"ה למ"ש הוא דלא יאכל אבל בע"ש שרי. הר"ש בשם הירושלמי:

[אות י] **שם בהרע"ב ד"ה תינוקות. הניכרת מתוך מעשיהן**. היינו שליקטו עם דמדומי חמה. ירושלמי:

[אות יא] **שם בהרע"ב ד"ה וב"ה. דכיון שיחדה לשבת**. והר"ש כתב בדבר שאינה מיוחדת לה אין שבת טובלת כגון בפירות מוקצה אבל טובלת בכלכלה שנתייחדה לה

עכ"ל ולכאורה זהו לדעת ר"ל אבל לדעת ר"י בירושלמי וכדפסיק הרמב"ם שבת טובלת אף בלא יחדו לשבת:

משנה ה

[אות יב] **בהרע"ב ד"ה המולל. וממעכן**. שמשפשפן ביד מל' הכתוב מולל ברגליו (משלי ו') :

פרק ה

משנה ג

[אות יג] [**במשנה**] **לא ימכור אדם את פירותיו**. בירוש' מפרש לא ימכור שדהו משבאו לעונת מעשרות למי שאינו נאמן דעובר משום לפני עור. הר"ש:

משנה ו

[אות יד] **הרע"ב ד"ה פטור. לא חשיב טעם גמור**. והרמב"ן בחידושיו לב"ב כ' לתרץ דשמרים לאו טבל הוא. ואינו אוסר מדין טבל כיון דפסולת אוכלים בעלמא הוא דאפילו בפסולת של תרומה שנינו (פי"א מ"ה דתרומות) המורסן מותר סובין של חדשות וכו' ורק כשמתמד השמרים ונעשים יין עכשיו הוא שנקבע למעשר מדין יין מש"ה אינו חייב אלא בנתן ג' ומצא ד' דמקרי יין עיי"ש:

משנה ח

[אות טו] **בהר"ב ד"ה רכפא. שם מקום**. והרמב"ם כתב עוד דנקרא כן על שם שהוא חריף מאד כשיקרב לעין האדם מדמעת דמעות הרבה ותרגום חשרת מים (שמואל ב' כ"ב) רכפת מיא:

[אות טז] **שם סד"ה ועדשים. לפיכך פטורים מן המעשרות**. וכ"כ הרמב"ם אבל הר"ש כתב עפ"י הירושלמי דדברים אלו אינם באים רק מחוצה לארץ. ולא חייבו חז"ל פירות חו"ל במעשר אלא אותן שדוגמתן בא"י: